

REVISTA DE ȘTIINȚE JURIDICE: 30 de ani de existență, 10 ani împreună cu Universul Juridic

Numărul 1 din 2020 este un număr special, aniversar, motiv potrivit să rememorăm parcursul tipografic și editorial, să descoperim identitatea acestei reviste juridice.

Drumul Revistei de Științe Juridice începe în 1991 când profesorul Ion Dogaru, fondatorul Facultății de Drept din Craiova, a avut și ideea editării unei reviste deschisă tuturor juriștilor, atât practicienilor dreptului, cât și cadrelor didactice. Nu a fost un început ușor, primii ani au coincis cu greutățile inerente perioadei de după 1989, cât și cu perioada de formare a colectivului facultății.

De-a lungul timpului, în interiorul copertelor sale, RSJ a găzduit articole de doctrină, studii, comentarii de jurisprudență, lucrări ale diverselor conferințe și recenzii, bucurându-se de apreciere din partea practicienilor dreptului, cât și a mediului universitar.

RSJ a fost și a rămas un proiect al Facultății de Drept din Craiova, conducerea executivă fiind asigurată de cadrele didactice, iar decanii Facultății directori ai publicației, începând cu academician Ion Dogaru, apoi Dan Claudiu Dănișor, iar în cele din urmă Sevastian Cerchel.

Formatul Revistei nu a fost tot timpul același, diferită de la o perioadă la alta fiind și echipa care a asigurat editarea și tipărirea. A văzut lumina tiparului în anul 1991 în Tipografia Universității din Craiova, ca mai apoi începând cu 1995 și până în anul 2000 realizarea să fie asigurată de Fundația Europeană Titulescu – Filiala Craiova și Editura Europa din Craiova, motiv pentru care primul articol din revistă era un fragment din opera juridică a lui Nicolae Titulescu, patron spiritual al revistei și al Facultății. Mai apoi, timp de zece ani, pornind de la nr. 18/2000 editarea s-a făcut prin intermediul Editurii Themis din Craiova, iar tiparul a fost executat, fie în regie proprie, fie de către Editura Sitech din Craiova.

RSJ a fost susținută de către Centrul de Cercetări Juridice Fundamentale, a cărui activitate științifică se desfășoară sub egida Academiei Române. În arhiva electronică a Consiliului Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior, reorganizat din martie 2011 în Consiliul Național al Cercetării Științifice, revista este menționată începând cu anul 2005, într-o prima perioadă, 2005-2007, la „categoria C”, iar din anul 2008 la „categoria B”. Revista a fost de-a lungul timpul indexată în mai multe baze de date internaționale de prestigiu, Index Copernicus, EBSCO, și beneficiază de o secțiune dedicată pe pagina web a Facultății de Drept din Craiova, cu acces la toate articolele publicate și la alte informații de interes.

Încurajată de parteneriatul început în anul 2010 cu Editura Universul Juridic, RSJ în 2011, echipa RSJ a propus un nou proiect, cu o apariție bianuală, fiecare

număr al revistei fiind dedicat unui singur subiect, reunind studii, articole, comentarii de jurisprudență centrate pe o singura temă sau rezervat unui eveniment juridic.

Dincolo de datele statistice care punctează o anumită dimensiune a evoluției revistei, ceea ce ne-a preocupat a fost calitatea și impactul materialelor publicate în paginile sale. RSJ a beneficiat de un colegiu științific din care au făcut parte personalități marcante ale lumii juridice, precum și de sprijinul unui colegiu de redacție din care, de asemenea, au făcut și fac parte nume sonore ale lumii dreptului. Menționăm printre alții pe profesorii Nicolae Popa, Flavius Baias, Ioan Leș, Gabriel Boroi, Paul Vasilescu, Mircea Duțu care au făcut parte din consiliul științific al conferinței alături de profesori și cercetători renumiți de la universități partenere din țară, printre care profesorii Tudorel Toader, Lucian Bercea, Florin Streteanu, Călina Jugastru, cât și din străinătate, amintindu-i pe cei mai apropiați pe Patrick Charlot și Ian Laidie (Univesitatea Bourgogne, Dijon, Franța), Mihael Martinek (Universitatea Saarland, Saarbrücken, Germania), Nicolas Queloz (Universitatea din Fribourg, Elveția).

Multe numere au fost rezervate comunicărilor științifice, conferințelor organizate de către Facultatea de Drept din Craiova, amintind în acest sens Conferința Națională „Codul civil român între tradiție și reformă la 140 de ani de aplicare (noiembrie 2005), al XI-lea Colocviu al romaniștilor din Europa Centro-Orientală și din Asia, desfășurat la Craiova în noiembrie 2007, dar mai ales în ultimii ani lucrărilor Conferinței Bienale organizate la Craiova, „Sistemul juridic între stabilitate și reformă”, care își menține actualitatea și oferă un cadru generos și adecvat pentru aria cercetărilor și ideilor promovate.

Revista intră într-o nouă etapă a existenței sale, urmând a fi condusă de noul decan al Facultății de Drept din Craiova, prof. univ. dr. Gabriel Edmond Olteanu.

Prof. univ. dr. Lucian Bernd Săuleanu
Editor Executiv 2011-2020

ARVUNA, MIJLOC DE GARANTARE A EXECUTĂRII OBLIGAȚIILOR ORI PREȚ AL DENUNȚĂRII CONTRACTULUI

*Conf. univ. dr. Manuela ISTRĂTOAIE
Universitatea din Craiova
Facultatea de Drept*

Abstract

The earnest is regulated in the Civil Code together with the penal clause, within the execution by equivalent of the contract. The earnest, an expression of contractual freedom, is an agreement ancillary to the main one, by which the parties either use earnest to confirm or, as the case may be, to guarantee the execution of the contract, or to agree to terminate the contract in exchange for a price. The express will of the parties to qualify the contractual stipulation by which a party pays a sum of money or delivers a quantity of fungible goods even on the date of concluding the contract, as an earnest clause attracts the application of legal provisions regarding earnest. In the absence of the conventional classification of the clause as earnest, a contractual provision with a similar content is a penalty clause or a right of unilateral denunciation agreed for a fee.

Keywords: *earnest, confirmatory, penalty, nonperformance, denial.*

1. Noțiune și reglementare

Arvuna este o convenție accesorie convenției principale, o clauză cuprinsă în contractul părților prin care acestea convin să confirme executarea contractului sau dimpotrivă să poată denunța unilateral contractul în schimbul unui preț. Clauza de arvună nu poate exista fără un contract întrucât privește chiar executarea lui, de aici caracterul său accesoriu. Arvuna este reglementată în art. 1544-1546 C. civ., alături de clauza penală în cadrul secțiunii privind executarea prin echivalent a contractului. Textele de lege mai sus enunțate fac referire la două feluri de arvună: arvuna confirmatorie și arvuna penalizatoare. Prin arvună, părțile convin ca suma de bani plătită sau cantitatea de bunuri fungibile dată la momentul încheierii contractului să reprezinte fie o confirmare a executării contractului, fie prețul manifestării unilaterale de denunțare a contractului.

Nu orice plată sau executare parțială a prestației efectuată la momentul încheierii contractului, poate fi calificată drept arvună, pentru a atrage aplicarea textelor legale

din această materie. Calificarea plății făcute la data acordului de voințe ca arvună și aplicarea deci a textelor legale care o reglementează se va face numai dacă prin convenția lor, părțile califică expres această plată ca având natura unei clauze de arvună, fie confirmatorie, fie penalizatoare. În lipsa unei convenții exprese a părților care să prevadă că plata sumei de bani sau predarea bunurilor fungibile se face cu titlu de arvună, dispozițiile legale ce reglementează regimul juridic al clauzei de arvună nu sunt aplicabile.

Din interpretarea normelor legale în materie rezultă că pentru a fi în prezența unei clauze de arvună se cer îndeplinite cumulativ mai multe condiții:

- obiectul arvunei trebuie să conștie într-o sumă de bani sau bunuri fungibile;
- arvuna produce efecte numai dacă suma de bani este plătită sau cantitatea de bunuri fungibile este remisă la momentul realizării acordului de voințe, de unde caracterul real¹ al acestei convenții accesorii;

- arvuna produce efecte numai dacă părțile convin în mod expres calificarea clauzei ce privește remiterea sume de bani sau a bunurilor fungibile, ca și clauză de arvună, în caz contrar dispozițiile speciale de la art. 1543-1545 C. civ. nefiind aplicabile;

- clauza de arvună produce efecte numai în cazul unei neexecutări fără justificare a contractului (arvuna confirmatorie) ori în cazul în care partea își exercită dreptul de denunțare unilaterală a contractului (arvuna penalizatoare).

Arvuna, fie confirmatorie, fie penalizatoare, nu se confundă cu avansul sau acontul, care este un început de executare a contractului, supus restituirii în caz de neperfectare a contractului².

2. Arvuna confirmatorie

Noțiune

În cazul arvunei confirmatorii, contractul părților stipulează că suma de bani plătită sau cantitatea de bunuri fungibile dată la încheierea contractului cu titlu de arvună, se pierde în caz de neexecutare fără justificare a contractului sau, după caz, se restituie îndoit.

Arvuna confirmatorie își produce așadar efectele numai în cazul *unei neexecutări fără justificare* a obligației stipulate sub clauză de arvună. Rolul arvunei confirmatorii este de a confirma executarea contractului, obligând indirect debitorul la executare, pentru a nu suporta efectul sancționator al acestei clauze.

¹ L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *Curs de drept civil. Obligațiile*, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 252.

² T.S., s. civ., dec. nr. 528/1969 în RRD nr. 8/1969, p. 184; dec.nr. 432/1966, în C.D. 1966, p. 98; dec. nr. 2604/1989, în C. Turianu, *Contracte speciale. Practică juridică adnotată*, Ed. Fun-dației „România de Măine”, București, 1999, p. 58.

Efecte

O clauză de arvună confirmatorie stipulată în contractul părților va produce următoarele efecte asupra contractului principal:

a) *Când contractul principal se execută benevol de către părți.* În situația în care părțile execută întocmai, integral și la timp obligațiile contractuale asumate, arvuna este considerată o executare parțială a prestației la care partea s-a obligat, imputându-se asupra acesteia. Spre exemplu, în cazul unei promisiuni bilaterale de vânzare în care promitentul-cumpărător a plătit cu titlu de arvună confirmatorie o sumă de ani la data încheierii promisiunii, arvuna devine o parte din prețul vânzării și se impută asupra acestuia, atunci când părțile execută întocmai promisiunea și perfectează contractul de vânzare. În ipoteza în care prestația părții care a dat arvuna nu constă în plata unei sume de ani sau predarea unor bunuri fungibile, arvuna, convenită ca o garanție a executării contractului, trebuie restituită, atunci când contractul se execută întocmai.

b) *Când contractul principal nu se execută fără justificare.* Când debitorul nu execută în mod nejustificat obligația principală, clauza de arvună confirmatorie conferă creditorului un mijloc suplimentar de executare prin echivalent a contractului, alături de remediile oferite de dreptul comun³. Astfel, dacă partea care a dat arvuna nu execută fără justificare, cealaltă parte poate declara în mod unilateral rezoluțiunea contractului, reținând arvuna. În cazul în care neexecutarea vine de la partea care a primit arvuna, creditorul său poate declara rezoluțiunea și solicita dublul arvunei primite. Dispozițiile legale în materia arvunei sunt supletive, astfel că prin contract părțile pot conveni ca, în caz de neexecutare, partea în culpă să restituie întreg, de patru ori suma primită ș.a.m.d.

Convenția accesorie de arvună confirmatorie nu înlătură însă dreptul potestativ al creditorului obligației neexecutate de a opta pentru unul din remediile oferite de art. 1516 C. civil⁴. Creditorul păstrează dreptul de a opta pentru executarea silită a contractului. În măsura în care executarea silită în natură nu este posibilă ori nu mai prezintă interes pentru creditor, acesta poate opta fie pentru activarea clauzei de arvună, fie pentru rezoluțiunea contractului și repararea prejudiciului potrivit dreptului comun.

Convenția de arvună conferă creditorului obligației neexecutate o cale facilă de a obține repararea prejudiciului cauzat prin neexecutare, fără să fie nevoit să dovedească existența și quantumul prejudiciului. Conform prevederilor art. 1544 alin. (2) C. civ., creditorul care dorește să facă uz de clauza de arvună, va declara rezoluțiunea contractului și, după caz, va reține arvuna (dacă în culpă este partea care a dat arvuna) sau va restitui dublul ei (dacă în culpă este partea care a primit arvuna). Rezoluțiunea unilaterală urmează regulile prescise de art. 1552 C. civ.:

³ Art. 1516 C. civ.

⁴ Potrivit art. 1544 alin. (3) C. civ., „creditorul obligației neexecutate poate însă opta pentru executare sau pentru rezoluțiunea contractului și repararea prejudiciului potrivit dreptului comun”.

rezoluțiunea are loc prin notificarea scrisă a debitorului atunci când părțile au convenit astfel, când debitorul se află de drept în întârziere ori când acesta nu a executat obligația în termenul acordat prin punerea în întârziere.

În cazul în care prejudiciul suferit prin neexecutarea contractului este mai mare decât cuantumul arvunei, creditorul obligației neexecutate va avea interesul să obțină repararea prejudiciului efectiv suferit și nu să dea eficiență clauzei de arvună, caz în care va opta pentru rezoluțiune și daune-interese potrivit dreptului comun. În acest din urmă caz, el trebuie să dovedească prejudiciul suferit⁵ pentru a obține o reparare integrală a acestuia potrivit normelor cuprinse în art. 1531-1536 C. civ. Menționăm că cel care un drept potestativ de opțiune între aceste remedii este numai creditorul.

c) Când contractul principal nu se execută ca urmare a unei imposibilități fortuite de executare totale și definitive. Potrivit art. 1557 C. civ., atunci când imposibilitatea de executare este totală și definitivă și privește o obligație contractuală importantă, contractul se desființează de plin drept și fără vreo notificare, chiar din momentul producerii evenimentului fortuit. Reglementată ca o clauză sancționatoare pentru partea culpabilă de neexecutare, clauza de arvună nu produce efecte în cazul în care nu se poate reține culpa părții în neexecutarea contractului. Este ceea ce prescrie art. 1546 C. civ.: arvuna se restituie în cazul în care contractul încetează din cauze ce nu atrag răspunderea vreuneia dintre părți. Neaflându-ne în prezența unei neexecutări culpabile, arvuna își pierde rolul penalizator și devine o prestație executată sau după caz, o garanție, supusă restituirii în temeiul art. 1635 C. civ.

d) Când contractul principal este desființat ca efect al nulității. În temeiul aceluiași texte prevăzute de art. 1546 și 1635 C. civ., arvuna se restituie, fiind considerată o executare parțială a prestației datorate sau după caz o garanție a executării contractului. Mai mult, caracterul accesoriu al arvunei, impune acestei convenții soarta contractului principal conform principiului *accessorium sequitur principalem*. În literatură, s-a afirmat că în cazul anulării contractului principal pe temeiul dolului, se poate admite ca partea vinovată de vicierea consimțământului prin dol, să suporte efectul sancționator al arvunei, pierzând sau, după caz, fiind obligată la restituirea dublului arvunei primite⁶. Nu împărtășim acest punct de vedere din mai multe considerente. Caracterul accesoriu al clauzei de arvună față de contractul principal impune nulitatea clauzei odată cu nulitatea contractului. Mai mult, potrivit dispozițiilor speciale din materia arvunei, o astfel de stipulație are menirea de a confirma executarea unui contract valabil încheiat, funcția penalizatoare producându-se numai în cazul unei neexecutări fără justificare a contractului nu și atunci când se pune problema valabilității contractului și angajării răspunderii extracontractuale. Din punctul nostru de vedere, nici art. 1546 C. civ. nu sprijină această teorie

⁵ Art. 1537 C. civ.: „Dovada neexecutării obligației nu îl scutește pe creditor de proba prejudiciului, cu excepția cazului în care prin lege sau prin convenția părților se prevede altfel”.

⁶ L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *Curs de..., op. cit.*, p. 254.

întrucât obligă la restituirea arvunei în cazul în care contractul încetează din cauze care nu atrag răspunderea vreuneia dintre părți. Chiar dacă textul de lege nu menționează în mod expres referirea la răspunderea contractuală, interpretarea dispozițiilor legale în materie conduce la concluzia că arvuna este o convenție de stabilire anticipată a întinderii răspunderii contractuale și nu delictuale. Apreciem că și în cazul anulării contractului principal pe temeiul dolului, ca și în celelalte cazuri de nulitate, arvuna se restituie, în temeiul art. 1544 alin. (2) și 1546 C. civ.

3. Arvuna confirmatorie și clauza penală

Clauza penală reprezintă o modalitate de executare prin echivalent a contractului, reglementată de art. 1538-1543 C. civ. Prin clauza penală părțile stipulează că debitorul se obligă la o anumită prestație în cazul în care nu își execută în mod nejustificat obligația principală; neexecutarea dă dreptul creditorului să opteze fie pentru executarea silită în natură, fie pentru clauza penală ori, după caz, rezoluțiune/reziliere și clauza penală. Din analiza normelor legale privitoare la arvuna confirmatorie, se poate desprinde concluzia că, alături de clauza penală, reprezintă un mijloc convențional de stabilire anticipată a daunelor-interese la care o parte este îndreptățită în caz de neexecutare fără justificare a contractului. Atât clauza penală cât și clauza de arvună confirmatorie scutesc beneficiarul de proba existenței și a întinderii prejudiciului. Ceea ce trebuie să dovedească creditorul este neexecutarea contractului de către debitorul său⁷. Însă, spre deosebire de arvuna confirmatorie al cărei quantum nu poate fi redus de către instanța de judecată, normele imperative ale art. 1541 C. civ. permit, pe cale de excepție, judecătorului reducerea quantumului penalității atunci când obligația principală a fost executată în parte, iar creditorul a profitat de această executare precum și în cazul în care penalitatea este vădit excesivă față de prejudiciul ce putea fi prevăzut la încheierea contractului. O privire comparativă asupra arvunei confirmatorii și asupra clauzei penale ne îndreptățește să afirmăm că arvuna confirmatorie este o clauză penală specială, dispozițiile legale care o reglementează primind aplicare ori de câte ori părțile convin în mod expres calificarea clauzei contractuale drept arvună. Odată ce părțile au conferit stipulației contractuale privind plata unei sume de bani sau predarea unor fungibile natura unei clauze de arvună, fără a preciza felul arvunei (confirmatorie sau penalizatoare) apreciem că felul arvunei și efectele produse pot fi desprinse din conținutul clauzei contractuale. În schimb, în ipoteza în care la încheierea contractului părțile stipulează că, în caz de neexecutare culpabilă a contractului, creditorul este îndreptățit să păstreze plata parțială făcută de debitorul său, o astfel de clauză este o clauză penală și primesc aplicare dispozițiile referitoare la această penalitate⁸.

⁷ Art. 1548 C. civ.: „Culpa debitorului unei obligații contractuale se prezumă prin simplul fapt al neexecutării”.

⁸ Art. 1538 alin. (5) C. civ.

4. Arvuna penalizatoare

Noțiune

Dacă în contract este stipulat expres dreptul uneia dintre părți sau dreptul ambelor părți de a se dezice de contract, cel care denunță contractul pierde arvuna dată sau, după caz, restituie dublul celei primite⁹. Din reglementarea textului de lege, arvuna penalizatoare este prețul dreptului de denunțare unilaterală a contractului stipulat în favoarea uneia sau ambelor părți contractante.

Efecte

Spre deosebire de arvuna confirmatorie suportată de debitor în cazul neexecutării fără justificare a contractului, arvuna penalizatoare își produce efectele sale specifice numai în cazul în care o parte se dezice de contract, manifestându-și voința într-o manieră potestativă de a renunța la executarea contractului. Întâlnim clauza de arvună penalizatoare numai în contractul ce stipulează dreptul uneia sau ambelor părți de denunțare unilaterală întrucât este prețul exercițiului acestui drept.

a) *Când contractul părților se execută benevol*, fără ca beneficiarul clauzei să denunțe contractul, arvuna penalizatoare este imputată asupra prestației datorate, reprezentând o executare parțială a acesteia sau se restituie atunci când prestația ce trebuie executată de partea care a dat arvuna are un alt obiect decât sume de bani sau bunuri fungibile.

b) *Când una dintre părți își exercită dreptul de a denunța unilateral contractul*, pierde arvuna ori, după caz, restituie dublul ei. Dezicerea reprezintă denunțarea unilaterală a contractului conferită uneia sau ambelor părți contractante. Dreptul de denunțare unilaterală a contractului este un drept potestativ, eficacitatea contractului depinzând exclusiv de voința părții căreia i se conferă acest drept. Contractul ce conferă dreptul de denunțare unilaterală uneia sau ambelor părți nu este un contract simplu, ci afectat de o condiție potestativă rezolutorie¹⁰ astfel că, odată exercitată dezicerea în condițiile contractuale, ceea ce echivalează cu îndeplinirea condiției rezolutorii, aceasta conduce la desființarea cu efect retroactiv a contractului și repunerea părților în situația anterioară prin restituirea prestațiilor efectuate, dacă din voința părților, natura contractului ori dispozițiile legale nu rezultă contrariul¹¹. Desființarea contractului are loc ca efect al exprimării voinței unilaterale a beneficiarului de a pune capăt contractului, fără ca cealaltă parte să se poată opune. Este de la sine înțeles că în cazul manifestării voinței de a denunța

⁹ Art. 1545 C. civ.

¹⁰ A se vedea și D. Chirică, *Tratat de drept civil. Contracte speciale, vol. 1 Vânzarea și schimbul*, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 240.

¹¹ Art. 1407 C. civ.

contractul, nu se mai pune problema unei executări silite a acestuia ori a rezoluției¹². Dar dreptul potestativ de denunțare unilaterală a contractului poate fi stipulat într-o convenție independent de clauza de arvună. El va urma, în lipsa unei convenții contrare, normele art. 1276-1277 C. civ., putând fi convenit în favoarea uneia sau ambelor părți, cu titlu gratuit ori cu titlu oneros. Ceea ce deosebește clauza de arvună penalizatoare de dreptul de denunțare unilaterală a contractului convenit cu titlu oneros în temeiul art. 1276 C. civ., este plata anticipată a prețului denunțării, chiar la momentul încheierii contractului, dar și voința expresă a părților de a face din această plată o clauză de arvună, trimitând la reglementarea din materia textelor referitoare la arvună¹³.

c) *Când contractul părților se desființează* ca efect al *nulității* contractului, clauza de arvună, în virtutea caracterului său accesoriu, va fi și ea nulă, iar prestația executată ca arvună se restituie. Când contractul părților se desființează ca efect al *imposibilității fortuite de executare* totale și definitive, dreptul de denunțare unilaterală nu s-a exercitat și nu se mai pune problema plății prețului dezicerii, astfel că suma de bani plătită sau cantitatea de bunuri predată cu titlu de arvună penalizatoare la încheierea contractului reprezintă o executare parțială a prestației datorate ori după caz, o garanție a plății prețului dezicerii și este supusă restituirii în temeiul art. 1635 C. civ.

Scurte concluzii

În materie contractuală, legiuitorul oferă părților libertatea de a alege între mai multe mijloace care să confirme sau, după caz, să garanteze executarea contractului ori să permită părților să se dezică de contract în limitele bunei-credințe și ale libertății lor contractuale. Arvuna este rezultatul acordului de voințe al părților și, odată stipulată în contract, îndeplinește mai multe funcții. Arvuna confirmatorie are o funcție compensatorie întrucât părțile convin anticipat cuantumului prejudiciului cauzat prin neexecutarea contractului cât și o funcție penalizatoare față de partea care va pierde arvuna ori o va restitui îndoit în cazul în care nu își execută fără justificare obligațiile contractuale. În cazul arvunei penalizatoare, regăsim aceeași funcție penalizatoare îndeplinită când partea se dezice de contract, dar mai ales dreptul de dezicere în lipsa căruia clauza nu poate exista.

¹² CSJ, s. civ., dec. nr. 2199/1992, în *Deciziile CSJ pe anii 1990-1992*, p. 51-53; C.A. Timișoara, dec. nr. 812/2009 (<http://portal.just.ro>): Dacă părțile au prevăzut în antecontract o clauză de dezicere (de răzgândire) în favoarea uneia sau a ambelor părți, consimțământul poate fi revocat unilateral și instanța nu mai poate pronunța o hotărâre care să țină loc de contract.

¹³ A se vedea și D. Chirică, *Denunțarea unilaterală a promisiunii sinalagmatice de vânzare-cumpărare în temeiul unei clauze de dezicere sau al unei clauze rezolutorii*, în *Dreptul* nr. 3/2001, p. 27.

VÂRSTA MATRIMONIALĂ – CONDIȚIE DE FOND LA ÎNCHEIEREA CĂSĂTORIEI

Lector univ. dr. **Ciprian Raul ROMIȚAN***
Universitatea „Româno-Americană”,
Facultatea de Drept

Abstract

From the legal age, men and women, without any restrictions on race, nationality or religion, have the right to marry and start a family. In the same vein, the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms stipulates that from the age established by law, men and women have the right to marry and start a family in accordance with national law governing the exercise of this right.

Both domestic and international law require only a minimum age of the future spouses to conclude the marriage, without providing for a maximum age. The reason for establishing the condition of reaching the minimum age of 18 refers to the physical aptitude necessary for marriage, and also in order to acquire the maturity necessary to understand the importance of the legal act of marriage, to express consent to marriage consciously and freely.

Keywords: *marriage, minor, matrimonial age, fictitious marriage, good reasons, medical opinion, parental consent, guardian consent, guardianship court authorization*

1. Considerații generale. Noțiunea și scopul căsătoriei

Din analiza reglementărilor art. 16 alin. (1) din Declarația Universală a Drepturilor Omului¹, precum și a art. 12 din Convenția pentru protecția drepturilor

* Lector univ. dr. Universitatea „Româno-Americană”, Facultatea de Drept; avocat partener SCA „Roș și asociații”; E-mail: ciprian.romitan@rvsa.ro.

¹ Potrivit art. 16 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, „1. Cu începere de la împlinirea vârstei legale, bărbatul și femeia, fără nici o restricție în ce privește rasa, naționalitatea sau religia, au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie. Ei au drepturi egale la contractarea căsătoriei, în decursul căsătoriei și la desfacerea ei. 2. Căsătoria nu poate fi încheiată decât cu consimțământul liber și deplin al viitorilor soți. 3. Familia constituie elementul natural și fundamental al societății și are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului”.

omului și a libertăților fundamentale², „căsătoria” reprezintă un *drept fundamental* al bărbatului și al femeii, ajunși la *vârsta legală*, de a-și întemeia o familie prin alegerea liberă a viitorului soț. În același timp, trebuie să subliniem că libertatea bărbatului și a femeii de a se căsători, presupune și dreptul acestora de a înceta această legătură juridică, prin divorț, în condițiile legii. De asemenea, trebuie să amintim și art. 9 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene³ care reglementează *dreptul la căsătorie și dreptul de a întemeia o familie*.

În literatura de specialitate, *căsătoria* este definită a fi drept „starea prevăzută de lege și atrasă de actul juridic, încheiat între un bărbat și o femeie (viitori soți) în scopul întemeierii unei familii”⁴, „actul juridic încheiat cu respectarea ordinii publice și a bunelor moravuri, între un bărbat și o femeie, în scopul de a întemeia o familie”⁵ sau „uniunea liber consimțită dintre un bărbat și o femeie, încheiată cu respectarea condițiilor de fond și de formă prevăzute de lege, în scopul întemeierii unei familii”⁶.

O definiție interesantă a familiei a fost dată pe la începutul secolului al XX-lea de Mary Richmond, din cadrul unei asociații de caritate din Statele Unite, care spunea că „familia este alcătuită din toți cei care împart aceeași masă”⁷.

Definiția legală a căsătoriei ne este oferită de Codul civil care, în art. 259 alin. (1), o definește ca fiind „uniunea liber consimțită între un *bărbat și o femeie*, încheiată în condițiile legii”. După cum se observă, în România nu este reglementată căsătoria între persoane de același sex. De altfel, din lectura dispozițiilor art. 9 a Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, rezultă că această reglementare nici *nu interzice*, dar nici *nu obligă* statele membre ale Uniunii Europene să recunoască căsătoria dintre persoanele de același sex.

Din definițiile menționate rezultă că *scopul căsătoriei este întemeierea unei familii*. De altfel, în toate timpurile, scopul căsătoriei a fost acela de a întemeia o familie. Astfel, într-o excelentă lucrare a academicianului Simion Fl. Marian, apărută

² Art. 12 cu marginala „*Dreptul la căsătorie*”, din Convenția pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale prevede că „Începând cu vârsta stabilită prin lege, bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie conform legislației naționale ce reglementează exercitarea acestui drept”.

³ Art. 9 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, prevede că „Dreptul la căsătorie și dreptul de a întemeia o familie sunt garantate în conformitate cu legile interne care reglementează exercitarea acestor drepturi”.

⁴ Dan Lupașcu, Cristiana Mihaela Crăciunescu, *Dreptul familiei*, ed. a III-a, emendată și actualizată, Ed. Universul Juridic, București, 2017, p. 75.

⁵ Teodor Bodoașcă, *Dreptul familiei*, ed. a III-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 36.

⁶ Cristina-Codruța Hageanu, *Dreptul familiei și actele de stare civilă*, ed. a 2-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 24.

⁷ George Neamțu (coord.), *Tratat de asistență socială*, Ed. Polirom, Iași, 2003, p. 669.